УДК.339.13.027

СТУПНИЦЬКИЙ А.В.,
к.е.н., доц., зав. кафедрою фінансів
ХЕПУ

БЕРЕСТ М.М.,
ст. викл. кафедри фінансів

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ САНАЦІЇ

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом» [1] у залежності від стадії провадження справи про банкрутство можна виділити наступні види санації:

1. Досудова санація – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, що може здійснювати власник майна (орган, уповноважений керувати майном) підприємства-боржника, інвестор з метою запобігання банкрутства боржника відповідно до законодавства до початку порушення і провадження справи про банкрутство. Таким чином, досудова санація полягає у фінансовому оздоровленні підприємства, що перебуває в кризовому стані, і недопущенні порушення справи про банкрутство. Стаття 3 даного Закону передбачає, що в рамках заходів щодо запобігання банкрутства в процесі досудової санації підприємству-боржнику може бути надана фінансова допомога власником майна підприємства, кредиторами, іншими особами в розмірі, достатньому для погашення зобов'язань. Досудова санація державних підприємств здійснюється відповідно до законодавства і регулюється, крім даного Закону, Постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2000 р. № 515 «Про затвердження Порядку проведення досудової санації державних підприємств» і Наказом Міністерства промислової політики України від 15.07.2002 р. № 318 «Про затвердження Положення про порядок проведення Мінпромполітики України досудової санації державних підприємств-боржників, що належать до сфери його керування».

2. Судова санація - система заходів, що здійснюються в процесі провадження справи про банкрутство з метою запобігання оголошення підприємства-боржника банкрутом і його ліквідації. Розглянемо законодавчу процедуру судової санації.

Структурно-логічна схема санації в процесі провадження справи про банкрутство наведена на рис. 1.

На наш погляд, особливої уваги вимагає розгляд таких елементів процедури судової санації, як план санації і звіт керуючого санацією.

План санації – це документ, що розробляється керуючим санацією і затверджується комітетом кредиторів. Він, відповідно до Закону [1], повинен містити відомості про заходи щодо відновлення платоспроможності підприємства-боржника, умови участі інвесторів (у випадку їхньої наявності) у повному чи частковому задоволенні вимог кредиторів, терміну та черговості виплати боргів кредиторам і умови відповідальності інвестора за невиконання отриманих відповідно до плану санації зобов'язань. У даному плані повинен бути передбачений термін відновлення платоспроможності боржника.

План санації може містити умови про:

- виконання зобов'язань боржника третіми особами;
- обмін вимог кредиторів на активи боржника і (чи) його корпоративні права;
- задоволення вимог кредиторів іншим способом, що не суперечить закону.

Аналіз законодавства про банкрутство дозволив виділити такі заходи з відновлення платоспроможності боржника:

Рис.1. Структурно-логічна схема процедури судової санації

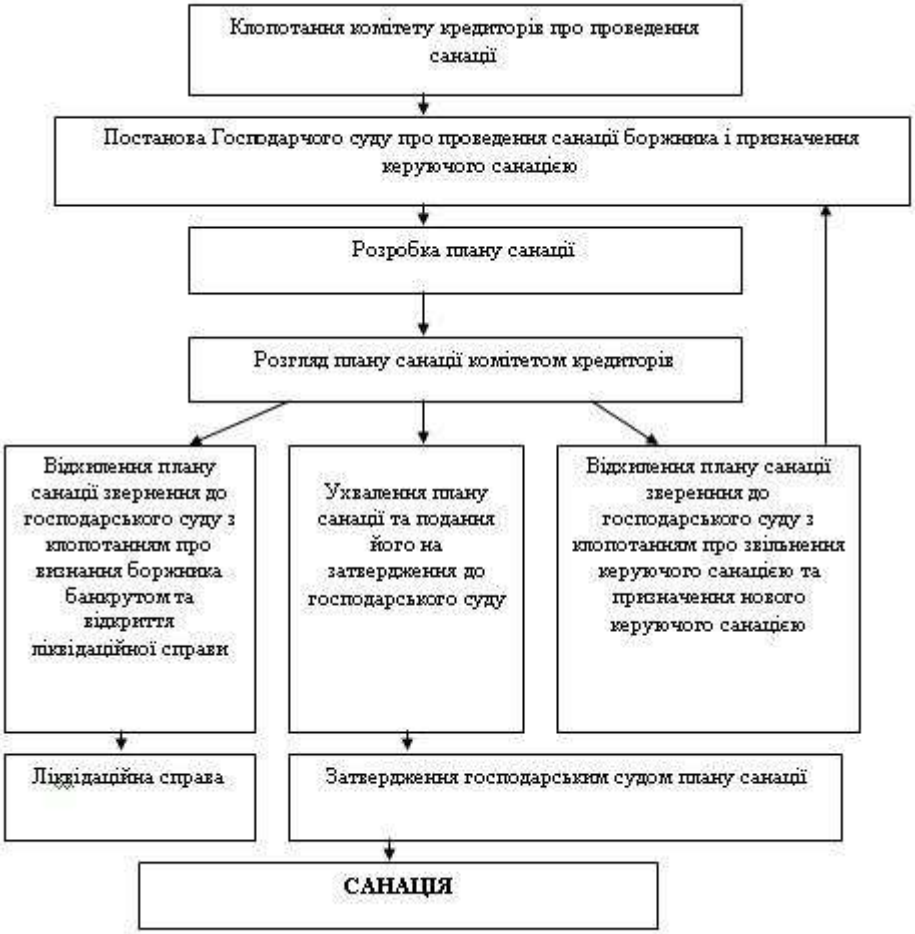

Рис. 1. Структурно-логічна схема процедури судової санації (див. продовження рис. 1. на наступній сторінці)

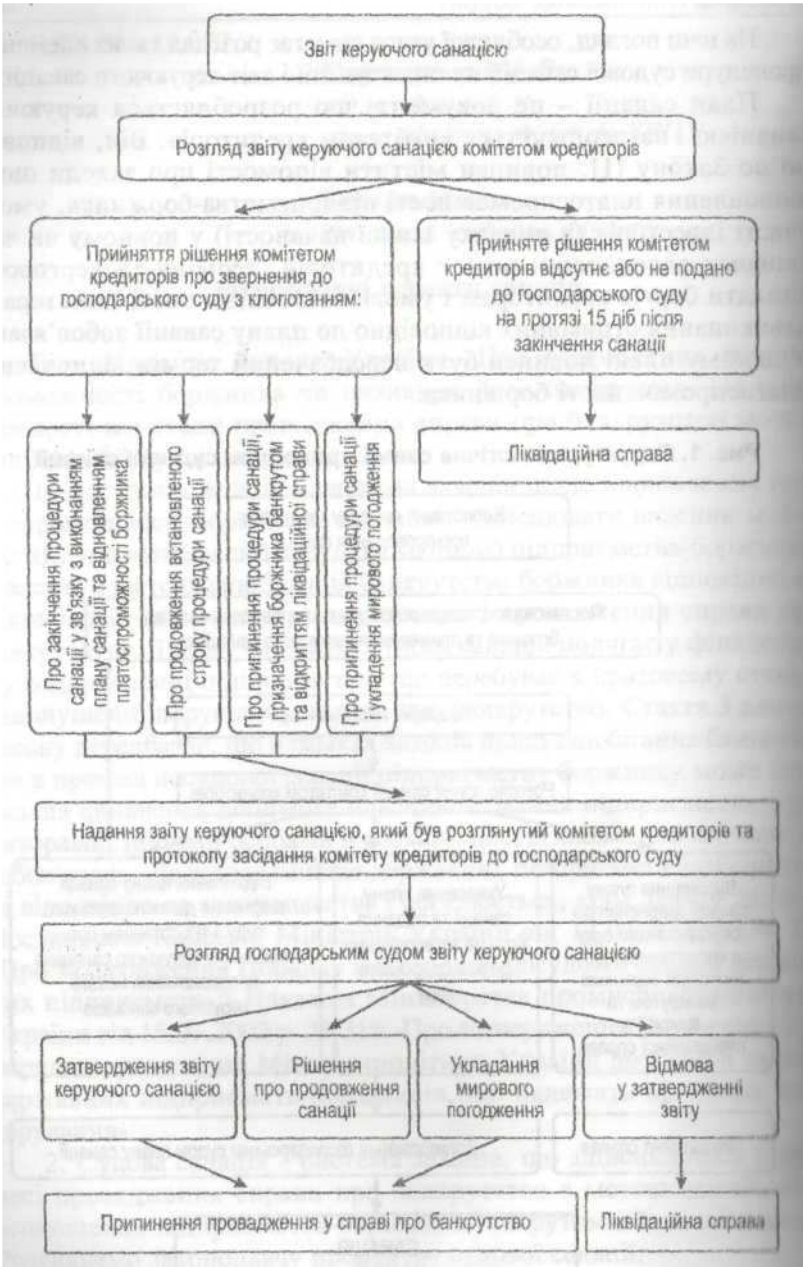

План санації може містити умови про:

- виконання зобов'язань боржника третіми особами;
- обмін вимог кредиторів на активи боржника і (чи) його корпоративні права;
- задоволення вимог кредиторів іншим способом, що не суперечить закону.

Аналіз законодавства про банкрутство дозволив виділити такі заходи з відновлення платоспроможності боржника:

- реструктуризація підприємства;
- перепрофілювання виробництва;
- закриття нерентабельних виробництв;
- відстрочка і (чи) розстрочка платежів, прощення (списання) частини боргів, про що свідчить мирова угода;
- ліквідація дебіторської заборгованості;
- реструктуризація активів боржника;
- продаж частини майна боржника;
- зобов'язання інвестора про погашення боргу (частини боргу) боржника;
- продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу;
- інші способи відновлення платоспроможності.

У випадку відхилення плану санації комітет кредиторів може клопотати перед господарським судом про звільнення керуючого санацією від виконання своїх обов'язків і призначення нового керуючого або про визнання підприємства-боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної справи. Це зумовлює необхідність ретельного опрацювання й обґрунтування запропонованих у плані санаційних заходів, що повинні являти собою єдиний комплекс управлінських впливів, спрямованих на оперативне відновлення платоспроможності підприємства, оскільки термін судової санації складає 12 місяців (у деяких випадках може бути продовжений додатково на термін до 6 місяців чи скорочений).

За результатами проведення санаційних заходів, що керують санацією, складається письмовий звіт, що подається на розгляд комітету кредиторів. Даний звіт відповідно до Закону [1] повинний містити:

- баланс підприємства-боржника на останню звітну дату;
- рахунок доходів і збитків боржника;
- зведення про наявність у боржника коштів, які можуть бути спрямовані на задоволення вимог кредиторів;
- зведення про дебіторську заборгованість підприємства-боржника на дату надання звіту і про нереалізовані права вимог боржника;

- зведення про кредиторську заборгованість боржника на дату надання звіту.

Одночасно з даним звітом керуючий санацією вносить на розгляд комітету кредиторів одне з наступних пропозицій:

- про ухвалення рішення з дострокового припинення процедури санації в зв'язку з відновленням платоспроможності боржника;
- про ухвалення рішення з припинення процедури санації і висновку мирової угоди;
- про звернення до господарського суду із клопотанням про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної справи.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що звіт керуючого санацією повинен містити зведення про успішність проведених санаційних заходів і ефективне задоволення вимог кредиторів. Саме цей документ повинен давати відповідь на питання: чи досягнена мета санації - відновлення платоспроможності підприємства-боржника? У випадку позитивної відповіді, комітет кредиторів приймає рішення про закінчення чи дострокове припинення процедури санації. Якщо мета санації не досягнута, але є передумови для відновлення платоспроможності, то термін санації може бути продовжений. Для цього необхідне відповідне рішення комітету кредиторів, затверджене господарським судом.

Також процедура санації може бути припинена в зв'язку з висновком мирової угоди. Мирова угода [1] являє собою домовленість між боржником і кредиторами про відстрочку і (чи) розстрочку, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, що оформляється договором сторін. Рішення про підписання мирової угоди від імені кредиторів приймається комітетом кредиторів, затверджується господарським судом. У результаті підписання мирової угоди припиняється провадження в справі про банкрутство.

Таким чином, судова санація – це процедура, що застосовується до господарюючих суб'єктів, які перебувають у кризовому стані, щодо яких ведеться провадження в справі про банкрутство. Вона надає підприємству останню можливість відновлення платоспроможності й оздоровлення господарської діяльності. У протилежному випадку, неефективність процедури судової санації означає ліквідацію підприємства як економічно неспроможного суб'єкта і припинення його діяльності.

Література:

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Орієнтир. – 1999. - № 172.